

UMCS

UNIwersYTET MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE
Instytut Nauk o Polityce i Administracji

dr hab. Krystyna Leszczyńska-Wichmanowska, prof. UMCS

Recenzja rozprawy doktorskiej Mgr Agnieszki Orłowskiej pt.:

***Dezinformacja w mediach społecznościowych a kreowanie wizerunku przywódcy politycznego -
analiza wybranych przypadków*** napisanej pod kierunkiem

Prof. zw. dr hab. Agnieszki Kasińskiej-Metryki

i

promotor pomocniczej Dr Karoliny Pałki-Suchojad,

Kielce 2025

Prawna podstawa opracowania recenzji

Prawną podstawę opracowania recenzji stanowią przepisy art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z późniejszymi zmianami: "Rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie (...) oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej (...), (art. 187 ust. 1.)". "Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej (...), (art. 187 ust. 2.)". "Rozprawę doktorską może stanowić praca pisemna, w tym monografia naukowa (...), (art. 187 ust. 3.)".

Znaczenie problematyki badań oraz wybór tematu dysertacji

Zagadnienie skonkretyzowane w tytule rozprawy doktorskiej Mgr Agnieszki Orłowskiej ***Dezinformacja w mediach społecznościowych a kreowanie wizerunku przywódcy politycznego - analiza wybranych przypadków*** charakteryzuje się walorami badawczymi i aplikacyjnymi, co w pełni uzasadnia naukową eksplorację.

Dezinformacja to jedno z największych globalnych zagrożeń, które w ostatnich dwu latach w rankingach ryzyka wysunęło się na miejsce pierwsze, "przenosząc" na miejsce drugie zmiany klimatyczne. Najgroźniejszym zjawiskiem współczesnego świata jest świadoma, zaprojektowana dezinformacja, która staje się bronią polityczną i elementem wojny hybrydowej. Dezinformacja to realne ryzyko dla demokracji, które prowadzi do erozji demokracji nasilającym oddziaływanie takich procesów jak: polaryzacja, agresja werbalna i radykalizacja. W czasach dynamicznego rozwoju mediów internetowych i mediów społecznościowych w przestrzeni informacyjnej pojawiają się różnej jakości informacje (w tym informacje, nie do końca prawdziwe lub fałszywe), które wygrywają z faktami. Przykładowo, w kampanii prezydenckiej w Stanach Zjednoczonych w 2016 r. jednym z najczęściej udostępnianych fake newsów była nieprawdziwa informacja, że papież Franciszek poparł Donalda Trumpa (Ending de Fed), która zebrała prawie milion reakcji. Świadomość mechanizmów, którymi posługują się twórcy dezinformacji pozwala na krytyczne podejście do informacji docierających do odbiorców - konsumentów treści medialnych.

Wybór tematu należy uznać za trafny i merytorycznie uzasadniony. Doktorantka skonstruowała istotny i oryginalny problem badawczy, który precyzyjnie sformułowała w tytule dysertacji. Mgr Agnieszka Orłowska wyraźnie dążyła do uzyskania pogłębionego obrazu zjawiska dezinformacji w mediach społecznościowych oraz jej wpływu na kształtowanie wizerunku liderów politycznych. Analiza mechanizmów dezinformacyjnych oraz ich oddziaływanie na procesy demokratyczne pozwala bowiem na pełniejsze zrozumienie współczesnych modeli sprawowania władzy i kształtowania opinii publicznej (s. 12). Temat pracy - ze względu na przedmiot badań i dobór metod badawczych niewątpliwie mieści się w dyscyplinie nauk o polityce i administracji. Jednak zaprezentowane ujęcie posiada charakter interdyscyplinarny, ponieważ łączy w sobie również rozważania z obszaru medioznawstwa, socjologii komunikowania oraz badania nad technologiami informacyjno-komunikacyjnymi. Wybór i sposób realizacji tematu dysertacji jest uzasadniony aktualnością, potencjalnym oddziaływaniem na dyscyplinę nauk o polityce i administracji, użytecznością praktyczną oraz wkładem w naukę. Doktorantka w sposób właściwy dostrzegła i zidentyfikowała problem naukowy, który jest uzupełnieniem istniejącej luki badawczej. Należy wskazać, że Mgr Agnieszka Orłowska skupiła się w dysertacji na zagadnieniu

ważnym, aktualnym i wielowątkowym, które nie tylko systematyzuje istniejącą wiedzę, ale przede wszystkim dostarcza nowej porcji wiadomości uzyskanych w toku przeprowadzonych analiz. Powyższe argumenty przemawiają za tym, aby z uznaniem przyjąć tę dysertację.

Baza źródłowa

Temat dysertacji został opracowany na rozległej bazie materiałowej. Sporządzony przez Doktorantkę wykaz bibliograficzny liczy 41 stron i zawiera 542 pozycje. Wykaz bibliograficzny został ujęty w trzy zasadnicze kategorie: pozycje książkowe - 158; artykuły - 285; źródła internetowe: 99. Dominują w nim pozycje z zakresu medioznawstwa, politologii, teorii komunikowania masowego oraz różnego typu prace dotyczące mechanizmów kampanii informacyjnych. Na bazę materiałową pracy doktorskiej składają się: akty prawne, które de facto nie zostały wykazane w Bibliografii (zostały przywołane m.in.: s. 227, 236, s. 280); różnego typu dokumenty m.in. raporty; encyklopedie, leksykony, słowniki i vademecum; literatura przedmiotu: pozycje zwarte, części prac zbiorowych i artykuły naukowe; artykuły czasopiśmiennicze; materiały z zasobów internetowych. Wskazać należy na liczne opracowania z literatury angielskojęzycznej oraz odwoływanie się do prac z innych dyscyplin (np. z psychologii). Wartość bazy bibliograficznej zawiera się nie tylko pod względem ilościowym, w jej różnorodności odnośnie do form dokumentacji, ale w równej mierze umiejętności interpretacji i analizy zgromadzonego materiału. Na podkreślenie zasługuje również rozbudowana warstwa przypisów, których jest ponad 600 (dokładnie: sześćset czterdzieści cztery). Wskazać należy, że baza materiałowa zgromadzona przez Mgr Agnieszkę Orłowską stanowi adekwatne podglebie do weryfikacji postawionych we "Wstępie" hipotez i udzielenia odpowiedzi na pytania badawcze. Zostały one także umiejętnie wykorzystane pod względem warsztatowym do deskrypcji i analiz w poszczególnych rozdziałach dysertacji. Powyższe argumenty jednoznacznie wskazują, że Mgr Agnieszka Orłowska to rzetelna i dojrzała badaczka, bardzo dobrze przygotowana merytorycznie i warsztatowo przez Prof. zw. dr hab. Agnieszkę Kasińską-Metrykę oraz Dr Karolinę Pałkę-Suchojad do przeprowadzenia badań w zakresie problematyki skonkretyzowanej w tytule dysertacji.

Konstrukcja dysertacji i ocena merytoryczna

Pracę doktorską Mgr Agnieszki Orłowskiej wyróżnia struktura uzasadniona i adekwatna do jej treści (ss. 363), która obejmuje: Wstęp, sześć rozdziałów, Zakończenie, Bibliografię, Spis tabel, Spis rysunków, Spis wykresów. Dysertacja posiada wyraźnie wyodrębnioną część teoretyczną (rozdział I) i empiryczną (rozdziały II-VI). Cel badań oraz sformułowane hipotezy badawcze i pytania badawcze (określone we Wstępie) stanowią podstawę przyjętej problemowej struktury. Lektura pracy doktorskiej wskazuje na konsekwencję w postępowaniu metodologicznym oraz prezentacji wyników efektów badawczych w logicznie skonstruowanych rozdziałach.

Bardzo adekwatna introdukcja do tematu pracy została dokonana we Wstępie. Wstęp zawiera wszystkie istotne elementy merytoryczne dla konceptualizacji dysertacji: kontekst problemowy, luka naukowa (odnośnie pogłębionych analiz ukazujących, w jaki sposób zjawisko dezinformacji oddziałuje na wizerunek politycznych liderów w kontekście zróżnicowanych uwarunkowań systemowych i medialnych), problem badawczy, cel pracy, hipotezy badawcze i pytania badawcze, metodologia badań, struktura pracy. Natomiast logicznie przeprowadzony wywód w efekcie wnikliwych analiz i obserwacji został zaprezentowany w treści rozdziałów: I. *Konceptualizacja przywództwa politycznego*; II. *Rola mediów społecznościowych w polityce*; III. *Wizerunek przywódcy politycznego w mediach społecznościowych*; IV. *Dezinformacja w mediach społecznościowych*; V. *Organizowanie kampanii wyborczych w mediach społecznościowych*; VI. *Wykorzystanie dezinformacji na potrzeby kampanii wyborczych - wybrane przykłady*. W Zakończeniu przedstawiono: 1. podsumowanie celów i odpowiedzi na pytania badawcze; 2. rezultaty weryfikacji hipotez badawczych; 3. wnioski szczegółowe z analizy studium przypadku: a) kampanii wyborczej Donalda Trumpa - 2016 r., b) Władimira Putina - 2018 r., c) Wołodymyra Zełenskigo - 2019 r., d) Andrzeja Dudy - 2020 r.; 4) implikację i kierunki dalszych badań.

Oceniając treść dysertacji, stwierdzam, że nakreślone we Wstępie cele pracy i założenia badawcze zostały zrealizowane na bardzo wysokim poziomie. Doktorantka jest w pełni świadoma, że przedłożona do recenzji praca doktorska to studium: "systematyczne i wieloaspektowe" (s. 297), które zawiera "solidną teoretyczno-analityczną refleksję" (s. 297)". "Dysertacja łączy

w sobie perspektywę politologiczną, socjologiczną i medioznawczą, aby zaoferować holistyczne spojrzenie na dynamiczną relację między technologią, informacją, a władzą." (s. 297). Praca doktorska po wprowadzeniu nieznacznych korekt powinna zostać opublikowana

Do rozważenia zgłaszam także wykorzystanie opracowań: Marka Bankowicza, Zbigniewa Brzezińskiego i Leonardo Morlino (M. Bankowicz, *Niedemokratyzmy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011; Z. Brzeziński, *Betwin Two Ages. Role of America in Technotronic Era*, Viking Compass Book 1970.; L. Morlino L., *Hybrid regimes*, w: *Routledge Handbook of Illiberalism*, red. A. Sajó, R. Uitz, S. Holmes, Routledge, New York 2022).

Hipotezy i pytania badawcze

Podstawą pracy naukowej i zarazem bardzo istotnym elementem w jej ocenie są: zdefiniowany problem i cel badawczy oraz postawione hipotezy/tezy. Problemowi i celowi badawczemu oraz hipotezom badawczym i pytaniom badawczym Doktorantka poświęciła – zgodnie z przyjętą praktyką – Wstęp. Problem badawczy podjęty w rozprawie doktorskiej Mgr Agnieszki Orłowskiej "dotyczy mechanizmu wpływu dezinformacji w mediach społecznościowych na kreowanie wizerunku przywódcy politycznego." (s. 43). "Główne pytanie badawcze brzmi: Jakie strategie i techniki dezinformacyjne są stosowane w mediach społecznościowych w celu wpływania na wizerunek przywódcy politycznego i jakie są skutki tych działań dla procesów demokratycznych?" (s. 43). Głównemu pytaniu badawczemu towarzyszyły cztery pytania szczegółowe: - Jakie są najczęstsze formy dezinformacji w mediach społecznościowych i jak wpływają one na kreowanie wizerunku przywódcy politycznego?; - Jakie są narzędzia i strategie wykorzystywane przez podmioty dezinformujące w celu wprowadzenia dezinformacji w mediach społecznościowych?; Jakie są skutki wpływu dezinformacji na wizerunek przywódcy politycznego i jakie są jej potencjalne konsekwencje dla wyniku wyborów?; Jakie są najważniejsze czynniki wpływające na skuteczność kampanii dezinformacyjnych prowadzonych w mediach społecznościowych?

Doktorantka sformułowała trzy hipotezy badawcze, na które konsekwentnie poszukiwała odpowiedzi w przeprowadzonych przez siebie badaniach.

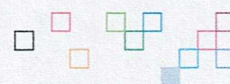

Hipoteza badawcza nr 1: "czynnikami wpływającymi na skuteczność kampanii dezinformacyjnych prowadzonych w mediach społecznościowych są ich zakres, cel oraz siła oddziaływania." (s. 44). Do zweryfikowania tej hipotezy Mgr Agnieszka Orłowska postawiła trzy następujące pytania badawcze: - Czy istnieje zależność pomiędzy zakresem kampanii dezinformacyjnych w mediach społecznościowych, a ich skutecznością?; - Jakie są najczęstsze cele kampanii dezinformacyjnych w mediach społecznościowych?; Jakie czynniki mogą wpływać na skuteczność działań podejmowanych w celu przeciwdziałania kampaniom dezinformacyjnym w mediach społecznościowych? (s. 45).

Hipoteza badawcza nr 2: "wykorzystywanie w mediach społecznościowych takich form dezinformacji jak fabrykowanie fałszywych informacji, manipulowanie faktami oraz ich wybiórcze przedstawianie staje się kluczowym narzędziem prowadzącym do kreowania nieprawdziwego wizerunku przywódcy politycznego." (s. 46). Do zweryfikowania tej hipotezy Mgr Agnieszka Orłowska postawiła dwa pytania badawcze: - Jakie są najczęstsze formy dezinformacji występujące w mediach społecznościowych?; Jakie są najczęstsze tematy, w kontekście których pojawiają się fałszywe informacje w mediach społecznościowych? (s. 47).

Hipoteza badawcza nr 3: "podmioty dezinformujące wykorzystują strategie i narzędzia, takie jak tworzenie fałszywych kont i profili, rozpowszechnianie niepotwierdzonych informacji, a także stosowanie technik manipulacji psychologicznej, aby prowadzić dezinformację w mediach społecznościowych na rzecz konkretnego przywódcy politycznego." (s. 47). Do zweryfikowania tej hipotezy Mgr Agnieszka Orłowska postawiła trzy pytania badawcze: - Jakie narzędzia i strategie są wykorzystywane przez podmioty dezinformujące do prowadzenia dezinformacji w mediach społecznościowych?; - Jakie są cechy fałszywych kont i profili, które są wykorzystywane w celu rozpowszechniania dezinformacji na rzecz konkretnego przywódcy politycznego?; - Jakie są skutki polityczne dezinformacji prowadzonej przez grupy dezinformujące na rzecz konkretnego przywódcy politycznego?

Stwierdzam, że sformułowane hipotezy badawcze i pytania badawcze korespondują z problemem badawczym pracy, jej celem głównym oraz kierunkują jej plan i metody badań. Problem i cel badawczy oraz hipotezy badawcze i pytania badawcze mieszczą się w dziedzinie

nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Weryfikacja postawionych hipotez, osiągnięcie celu badawczego i odpowiedź na pytania badawcze pozwoliły na wypełnienie istotnej luki w badaniach. Należy jednoznacznie pozytywnie ocenić postawiony problem i cel badawczy oraz sformułowane hipotezy badawcze i pytania badawcze.

Metodologia badań

Doktorantka przekonująco wyjaśniła metodologię zastosowaną podczas przeprowadzania badań w zakresie mechanizmu wpływu dezinformacji w mediach społecznościowych na kreowanie wizerunku przywódcy politycznego.

Użyta w dysertacji metodologia badań pozostaje w relacji do przyjętych przez Doktorantkę zamierzeń badawczych. Mgr Agnieszka Orłowska przekonująco uzasadniła wybór pola badawczego "w dwóch wzajemnie uzupełniających się wymiarach: "geograficznym i temporalnym" (s. 22) oraz "przyjętego podejścia jakościowego" (s. 48). "Takie ujęcie umożliwiło szczegółową analizę dynamiki przekazu, kontekstu komunikacyjnego oraz strategii manipulacyjnych wykorzystywanych w ramach kampanii wyborczych. Kluczową rolę odegrał precyzyjnie skonstruowany aparat pojęciowy, obejmujący zagadnienia z zakresu komunikowania politycznego, socjologii mediów, teorii przywództwa oraz badań nad dezinformacją. Punktem wyjścia dla prowadzonych analiz była obszerna kwerenda literatury naukowej, dzięki której uporządkowano dorobek teoretyczny związany z relacjami między mediami społecznościowymi, a współczesnymi procesami politycznymi." (s. 48). Po wypracowaniu spójnych ram pojęciowym przeprowadzono wnikliwą analizę czterech zróżnicowanych przypadków kampanii wyborczych: Donalda Trumpa w Stanach Zjednoczonych w 2016 r., Władimira Putina w Rosji w 2018 r., Wołodymira Zełenskiego w Ukrainie w 2019 r. i Andrzeja Dudy w Polsce w 2020 r., czyli w systemach politycznych: demokracja, niedemokratyzm¹. Podejście badawcze zaprezentowane w

¹ Tradycyjnie reżimy polityczne były dzielone na demokratyczne i niedemokratyczne (autorytarne, totalitarne). Z upływem czasu klasyfikacja reżimów politycznych oparta na triadzie demokracja-autorytaryzm-totalitaryzm uległa zmianom. Najpierw triada została zastąpiona dualnym podziałem: demokracja-autorytaryzm, gdzie pojęcie autorytaryzmu odnosiło się *de facto* do wszelkich form niedemokratycznych systemów politycznych. Natomiast od początku XXI w. ten dualny podział przekształca się znowu w triadę: demokracja-reżimy hybrydalne (hybrydowe) – autorytaryzm, ewentualnie w tej klasyfikacji uwzględnia się cztery elementy: demokracja-reżimy hybrydalne-autorytaryzm-totalitaryzm.

dysertacji stanowi jej mocną stronę. Zostało przemyślane i szczegółowo zaplanowane. Doktorantka wykazała się starannością uzasadniając poszczególne etapy badawcze oraz precyzyjnie wskazując cele ich podjęcia. Jej warsztat badawczy jest dojrzały i stanowi solidną podstawę do prowadzenia badań naukowych w przyszłości. Pokreślić trzeba także, że warsztat badawczy zastosowany przez Doktorantkę w tej rozprawie odpowiada standardom dyscypliny.

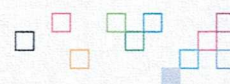
Jakość warsztatowo-edytorska

Język dysertacji (rzeczowy i zobiektywizowany) jest charakterystyczny dla doświadczonej badaczki i zarazem właściwy dla dyscypliny i obszaru badawczego. Nie zawiera zbędnych treści w deskrypcji oraz analizie wielowątkowych kwestii i zarazem potwierdza wymagany w tego typu rozprawach należyty dystans naukowy do eksplorowanego problemu. Formułowane konkluzje bazują na bogatym materiale empirycznym. Narracja i precyzja wywodu stanowią odzwierciedlenie szerokiego zakresu wiedzy Mgr Agnieszki Orłowskiej na temat zagadnienia określonego w tytule dysertacji. Należy podkreślić, że Doktorantka umiejętnie udokumentowała treść pracy w odnośnikach. Ponadto, elementy graficzne: tabele (33), rysunki (15) i wykresy (8) ilustrują i zarazem porządkują tok prowadzonego wywodu.

Natomiast wydaje się uzasadnionym: 1) rozważenie możliwości wyodrębnienia w Bibliografii: "Aktów prawnych"; "Dokumentów"; "Encyklopedii, leksykonów, słowników, vademecum". Ponadto kraj/kraje i państwo/państwa mają odrębne znaczenia i dlatego nie powinno się stosować ich zamiennie.

Konkluzja

Z przekonaniem stwierdzam, że dysertacja doktorska Mgr Agnieszki Orłowskiej spełnia wymogi określone w art. 187 ust. 1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z późniejszymi zmianami, czyli: 1. prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauki o polityce i administracji oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej; 2. zawiera oryginalne rozwiązanie problemu naukowego; 3. została przygotowana w postaci pracy pisemnej.

Przedłożona do recenzji praca doktorska z uwagi na aktualny i ambitny temat, który został prawidłowo pod względem warsztatowym zrealizowany i oparty na rozległej literaturze przedmiotu, stanowi istotny wkład w dyscyplinę nauki o polityce i administracji. Doktoranta wykazała się wysokim poziomem dojrzałości naukowej. Przygotowana przez Mgr Agnieszkę Orłowską rozprawa została oparta na pogłębionej wiedzy teoretycznej i wartościowych badaniach empirycznych, co stanowi potwierdzenie oryginalnego i twórczego Jej wkładu w rozumienie oraz wyjaśnienie jednego z kluczowych wyzwań dla funkcjonowania współczesnych demokracji, tj. wykorzystywania dezinformacji w mediach społecznościowych jako narzędzia kształtowania wizerunków liderów politycznych. Ponadto sformułowane przez Mgr Agnieszkę Orłowską w dysertacji wnioski wskazują na predyspozycje i umiejętność samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

Wniosuję, aby Mgr Agnieszka Orłowska została dopuszczona do publicznej obrony i uzyskała stopień naukowy doktora.

Wskazuję, że sformułowane przeze mnie nieliczne uwagi oraz postulaty w żaden sposób nie obniżają wartości pracy tylko zawierają wskazówki dotyczące możliwości jej udoskonalenia.

W mojej ocenie, rozprawa doktorska powinna zostać wydana drukiem, ponieważ stanowi bardzo interesujące poznawczo i wartościowe merytorycznie uzupełnienie dotychczasowej literatury przedmiotu. Jej przydatność wyznacza użyteczność dla dalszych pogłębionych analiz naukowych. Jest to dysertacja potrzebna, zarówno ze względów naukowych, jak i społecznych.

Pragnę zachęcić Autorkę do kontynuowania dalszych badań nad zagadnieniem skonkretyzowanym w tytule rozprawy doktorskiej.

Ze względu na bardzo wysoki poziom pracy doktorskiej wnioskuję o wyróżnienie stosowną nagrodą.

Lublin, 16 grudnia 2025 r.

Michał Szymon Leszyński - Wichmanowski

